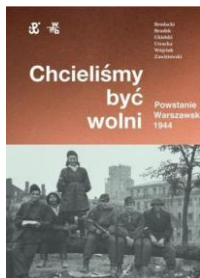

Powstanie Warszawskie – propozycje literackie

Gdy 1 sierpnia wybija godzina 17, Warszawa na chwilę się zatrzymuje, rozbrzmiewając syrenami, upamiętniając powstańców, którzy w 1944 r. postanowili wystąpić przeciwko niemieckiemu okupantowi. Powstało wiele opracowań naukowych, biografii czy wspomnień dla młodszych i starszych czytelników, które opisują to wydarzenie historyczne. Przedstawiamy kilka propozycji książkowych i zachęcamy do lektury.

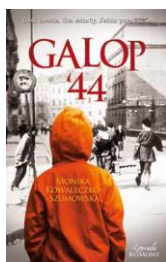
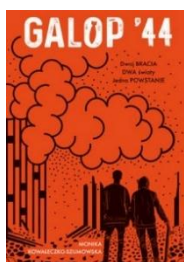
Chcieliśmy być wolni. Powstanie Warszawskie 1944 / Rafał Brodacki, dr Paweł Brudek, Michał Tomasz Wójciuk, Katarzyna Utracka, dr Paweł Ukielski, dr hab. Andrzej Zawistowski. – Warszawa : Wydawnictwo W.A.B., 2022. – 528 s.

Chcieliśmy być wolni i wolność sobie zawdzięczać te słowa wicepremiera Rządu RP na Emigracji, a jednocześnie Delegata Rządu na Kraj, Jana Stanisława Jankowskiego umieszczono przy wejściu na ekspozycję główną Muzeum Powstania Warszawskiego. Stały się także tytułem popularnonaukowego kompendium o Powstaniu. Opracowanie podzielone zostało na siedem rozdziałów. Przedstawia okoliczności rozpoczęcia walk i ich przebieg, ale także opowiada o Warszawie po Powstaniu. Ostatni rozdział jest zbiorem krótkich relacji uczestników. Całość dopełniają fotografie, dokumenty, cytaty i mapy. Przystępny język, atrakcyjna szata graficzna, materiały i fakty, liczne ciekawostki. To książka zarówno dla miłośników historii Powstania, jak i dla osób, które dopiero chciałyby dowiedzieć się, co dokładnie wydarzyło się w Warszawie latem 1944 r.

Powstanie Warszawskie 1944. Zarys działań natury wojskowej / Adam Borkiewicz ; w opracowaniu naukowym Katarzyny Utrackiej. – Wydanie IV, uzupełnione i poprawione. – Warszawa : Muzeum Powstania Warszawskiego, 2018. – 1250 s. Wydanie 1 (1957 r.) sygnatura w zbiorach CBS: 51533; Wydanie 2 (1964 r.) sygnatura w zbiorach CBS: 58943

Autor – żołnierz, dokumentalista, kronikarz, uczestnik oraz świadek chwały i klęski Powstania Warszawskiego, przedstawia przebieg walk powstańczych w poszczególnych dzielnicach Warszawy oraz na terenach podwarszawskich. Dzięki temu, że zaczął zbierać materiały zaraz po wojnie, dotarł do wielu oficerów powstańczej armii. Przekazali mu oni istotne informacje dotyczące walk w stolicy. Do książki wydanej po raz pierwszy w 1957 r. dodano aneksy, komentarze, przypisy rzeczowe, mapy, plany sytuacyjne i schematy organizacyjne oddziałów powstańczych. Ta encyklopedia Powstania Warszawskiego, została opatrzona obszernym wstępem historycznym i zilustrowana archiwalnymi fotografiami. To też wyjątkowy przewodnik po Warszawie z 1944 r.

Galop '44 / Monika Kowalczyko-Szumowska. Warszawa : Wydawnictwo HarperCollins Polska, 2022. – 320 s.

Bohaterami książki są dwaj bracia: Wojtek lat 17 i Mikołaj lat 13. Z okazji rocznicy wybuchu Powstania odwiedzają ekspozycję w Muzeum. Wojtek postanawia zignorować otoczenie i zakłada na uszy słuchawki z muzyką. Mikołaj natomiast rusza zwiedzać. Jego uwagę zwraca replika kanału, do którego postanawia wejść. Jakież jest jego zdziwienie, gdy po wyjściu znajduje się w powstańczej Warszawie, w której właśnie wybiła godzina

„W”. Śladem brata postanawia wyruszyć Wojtek. Choć chłopcy są postaciami fikcyjnymi, w książce opisane są prawdziwe zdarzenia, których stają się uczestnikami. Poznają smak zwycięstwa i gorycz porażki, dowiadują się, czym jest męstwo, przyjaźń i wielka miłość. Większość historii autorka odnalazła w Archiwum Historii Mówionej, prowadzonym przez Muzeum Powstania Warszawskiego, część usłyszała bezpośrednio od powstańców. To mieszanka powieści fantastyczno-historyczno-przygodowej nie tylko dla nastoletnich czytelników.

Powstanie warszawskie z perspektywy czasu, czyli „Jędrrek '44” / Wojciech Tadeusz Brański. – Warszawa : Wydawnictwo Bellona, 2021. – 270 s.

Opowieść o szukaniu śladów powstańczych losów Jędrka Brańskiego, który w 1944 r. miał niespełna 17 lat i walczył w zgrupowaniu Adama Rzeszotarskiego, ps. Żmija. Autor książki, młodszy brat powstańca, zbiera dane, rozmawia z ludźmi, ustala fakty. Stara się też zrozumieć co czuł Jędrzek, co go motywowało, czy się bał, czy był dumny czy zrozpaczony. Opowieść o zdarzeniach przechodzi w rozmowę z bratem – dyskusję o Powstaniu, która za życia Andrzeja nigdy nie miała miejsca.

Przewodnik po powstańczej Warszawie / Jerzy S. Majewski, Tomasz Urzykowski. - Wydanie trzecie, zaktualizowane, poprawione i poszerzone. – Warszawa : Wydawnictwo Świat Książki, 2024. – 323 s.

Autorzy oprowadzają nas po współczesnej stolicy, w której odkrywają ocalałe ślady walk 1944 r. Analizują, porównują, a przede wszystkim docierają do świadków - uczestników Powstania. Większość rozmów z powstańcami autorzy odbyli w latach 2004-06. Czas zacierza pamięć, znikają ślady, odchodzą uczestnicy i świadkowie Powstania. Autorzy wskazują miejsca, gdzie mimo upływu lat i wielu modernizacji można „dotknąć” historii.

W publikacji umieszczono mapy, zdjęcia (z czasów powstania i współczesne), informacje o tym, na których budynkach zachowały się ślady walk (i o tych, których już nie ma), gdzie stały powstańcze barykady. Przewodnik to też zachęta do samodzielnego spaceru po Warszawie, nie tylko 1 sierpnia.

Nie umieraj do jutra / Wacław Gluth-Nowowiejski. - Warszawa : Wydawnictwo Marginesy, 2019. - 272 s.

Bohaterowie opowiadań Wacława Glutha-Nowowiejskiego to ludzie – warszawscy Robinsonowie, którzy po upadku Powstania Warszawskiego nie opuścili stolicy mimo nakazu Niemców. Ukrywali się w ruinach miasta bez dostępu do pożywienia i wody, żyli w zgłiszczach, i byli świadkami rozgrywających się tam tragedii. Jednym z nich jest piekarz Czesław Lubaszka, który za pięć bochenków chleba wykupił żydowską dziewczynę. Poznajemy także losy Panny X, która ukrywała się w męskim przebraniu, a także Aresa – mściciela z ruin, który postanowił popsuć szyki nazistom.

Opowiadania zostały opatrzone notatkami bibliograficznymi i zdjęciami. Lektura wartościowa, ale niełatwa ze względu na temat jaki porusza.

Czy wojna jest dla dziewczyn? / Paweł Beręsewicz ; ilustracje : Olga Reszelska. - Warszawa : Muzeum Powstania Warszawskiego ; Łódź : Literatura, 2010. – 48 s.

To trzecia książka (poprzednie *Mały Powstaniec* i *Halicz*) o losach młodziutkich uczestników Powstania. Bohatką jest Ela Łaniewska, która w 1939 r. miała dziewięć lat. Wojna zmieniła w jej życiu wszystko. Najpierw z nieba leciały bomby, a jej najsilniejszy na świecie Tata był daleko, walczył. Potem zaczęło się życie pod okupacją, zupełnie inne od tego wcześniejszego. Okazało się, że to, co dawniej było ważne, teraz wygląda inaczej – na przykład prawdomówność. Już nie trzeba było zawsze mówić prawdy, wręcz przeciwnie – były rzeczy, których nie można było powiedzieć nawet najbliższej osobie. A potem jeszcze aresztowano Mamę i Ela została sama, a wtedy w Warszawie wybuchło Powstanie ... Przeżyła wojnę i spotkała Mamę, która wróciła z obozu w Auschwitz. Tata nie dożył końca wojny. Książka napisana jest na podstawie prawdziwych losów, a wydarzenia ukazane są z perspektywy dziecka. Wzruszająca literatura faktu dla najmłodszych.

Kolekcja książek o historii Polskiego Państwa Podziemnego dostępna w zbiorach CBS

Powstanie Warszawskie : wybuch i okres inicjatywy powstańców / Daniel Koreś
(sygnatura w zbiorach CBS: 213221)

Powstanie Warszawskie : powstanie we wrześniu / Szymon Nowak
(sygnatura w zbiorach CBS: 213342)

Powstanie Warszawskie : powstanie w Puszczy Kampinoskiej / Szymon Nowak
(sygnatura w zbiorach CBS: 213742)

Batalion "Zośka" w Powstaniu Warszawskim / Mariusz Olczak
(sygnatura w zbiorach CBS: 215025)

Batalion "Parasol" w Powstaniu Warszawskim / Mariusz Olczak
(sygnatura w zbiorach CBS: 21025)

Każdy tom dostarcza informacji na temat ruchu niepodległościowego, czynu zbrojnego, najważniejszych postaci i bohaterów tamtych czasów. Całość zilustrowano fotografiami ze zbiorów Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie, Centralnej Biblioteki Wojskowej oraz Muzeum Powstania Warszawskiego.